

AHISKA TÜRKLERİ KAZAKİSTAN'I TERK EDİYOR

 Sabir ASKEROĞLU

Bu sene kurban bayramını fırsat bilerek 11-18 Eylül tarihleri arasında Kazakistan'ın Cambul bölgesinin merkezi olan **Taraz** şehrine gittim. Akrabalarım burada yaşadığı için geçen sene de gelmiştim. Ancak Ahıska Türkleri için hayat şartlarının geçen seneye göre hayli farklı olduğunu gördüm. Bu fark, Kazakistan'ın artık Ahıska Türkleri için eskisi gibi olmayacağına dair gözlemlerimdir. En azından Cambul bölgesi için böyle olduğunu söyleyebiliriz. Görünen o ki Ahıska Türkleri Kazakistan'ı terk ediyor. Bu göçün sebebi Şubat 2016'da meydana gelen Rovnyı olaylarıdır. Rovnyı ya da diğer bir adıyla Burlı olarak bilinen köyde Ahıska Türklerine karşı toplu saldırılar yapılmıştı. Bir cinayet üzerine başlayan olaylar etnik çatışmalara doğru gitmiş, Ahıska Türklerine karşı girişilen toplu saldırılar polis tarafından önlenebilmiştir.

Rovnyı'da yaşanan cinayet olay ve bundan sonra ortaya çıkan gerginlik çok farklı rivayetlerle medyada yer aldı. Neydi bu hadise? Bir genç, hırsızlık yapmak üzere Kazak bir ailenin evine girmiş ve o sırada evde bulunan Kazak çocuğu öldürmüştü. İddia buydu.

Bu olayın duyulmasından sonra Kazak aşırı guruplar, işlenen cinayetin sorumlusu olarak bölgede yaşayan Ahıska Türklerini gördüler. Ferdî bir hadiseyi bir toplumun geneline karşı şiddete dönüştürdüler. Hatta daha ileri gidip Ahıska Türklerinin ülkeyi terk etmesi gerektiğini dile getirmeye başladılar. Pratikte de Ahıska Türklerinin evlerine, dükkânlarına, can ve mallarına saldırdılar.

Cinayetin işlenmesinden birkaç gün sonra bu cinayeti işleyen Ahıska Türkü değil, aynı köyde yaşayan Hemşinli bir gencin olduğu iddia

edilmeye başladı. Daha sonraki günlerde ise, cinayeti işleyeninin aslında cinayetin kurbanı olan çocuğun üvey babası olduğu ortaya çıktı. Bu kişi polis tarafında ülkeyi terk ettiği sırada elinde büyük miktarda parayla yakalandığı belirtildi. Olayları akliselim bir kafayla değerlendirenler, cinayetin kim tarafından işlenilirse işlensin sorumlusunun sadece o kişi olması gerektiğini düşündüler. Doğrusu da budur.

Ahıska Türklerine göre, suçu işleyen her kimse sadece o kişi Kazakistan yasaları çerçevesinde bireysel olarak yargılanmalı ve cezalandırılmalıdır. Her yaşanan olayda Ahıska Türklerinin tamamının hedef alınması, ahlâksız ve vicdansızca bir tavidir.

Şu var ki Ahıska Türklerine yönelik provokasyonlar karşısında Kazakistan güvenlik güçlerinin duruşu Ahıska Türkleri tarafından takdirle karşılanmıştır. Bu tutum sayesinde olaylar büyümeden önüne geçilmiştir. Ahıskalılar bu kararlı tutumu sebebiyle Kazak hükûmetine teşekkür etmişlerdir. Hâkim görüş şudur: Eğer Kazak makamları söz konusu olaylar karşısında sessiz kalsaydı veya kararsız bir tutum sergilemiş olsaydı, Ahıska Türklerine karşı girişilecek katliamların önüne geçmek daha zor olacaktı.

Kazakistan'da meydana gelen bu gelişme, 1989 Fergana Olaylarını tekrar gündeme getirmiş, Kazakistan'ın Ahıska Türkleri için artık eskisi gibi olamayacağı fikri yaygın hâl almıştır. Kazakistan'daki Ahıska Türkleri arasında daha önceleri de kabul gören bir görüş vardı, o da şudur: **"Eğer Kazakistan'da Ahıska Türklerinin yaşamalarına hâlâ izin veriliyorsa, bu, Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev sayesinde. Nazarbayev son suza dek yaşamayacağına göre bir gün rahmete kavuştuğunda Ahıska Türklerini Kazakistan'da kimse barındırmayacaktır!"**

Rovny'daki olaylar bu görüşü bir bakıma doğrulamış görünmektedir. Şubattan itibaren onlarca Ahıska Türkü aile Taraz'ı terk ederek Türkiye'ye göç etmiş, onlarca ülkeyi terk etmek için evlerini satışa çıkarmışlardır.

Öyle görünüyor ki Orta Asya'nın en büyü sorunlarından biri olan etnik ayrımcılık, şimdi de Kazakistan'da Ahıska Türklerine karşı kendini göstermektedir. Bu gelişmeleri sağlıklı bir şekilde gözlemlemek ve hissî değil, soğukkanlı bir şekilde değerlendirmek gerekir.

Bu tespitleri yaptıktan sonra meselerin ana se-

bepleri üzerinde durmamız gerekir. Kazakistan'da yaşanan söz konusu bu etnik ayrımcılığın arkasında 1990'lardan itibaren bu ülkede uygulanan etnik değişim politikasının olduğu söylenebilir. Zira Kazakistan toprakları geniş fakat bu topraklar üzerinde yaşayan Kazak nüfusu azdı. Bu problemi gidermek için Kazak hükûmeti, ülke dışında yaşayan Kazakların buraya gelmesini sağlayacak bir politika geliştirmeye başladı. Bu aynı zamanda Sovyetler Birliği'nin milletler politikası sonucu azınlık durumuna düşen Kazakların nüfusunu artırmayı da amaçlamaktaydı. Dışarıdan göç eden Kazaklara vatandaşlık, ev inşa edebilmeleri için arazi ve çiftçilik yapabilmeleri için de toprak verildi. Bu politikayla göçler daha da arttı. Bugüne kadar bir milyondan fazla Kazak, dışarıdan gelip Kazakistan vatandaşı oldu. Almatı bölgesinde bunlara **Karakalpak** denilirken, Taraz ve Cambul bölgesinde **Oralman** denilmektedir. İşte etnik ayrımcılık bu grup tarafından yapılmaktadır. Çoğunluğu 1944 sürgününden beri, bir kısmı ise 1989 Fergana Olayları'ndan buyana Kazakistan'da yaşayan Ahıska Türkleri, 1990'lardan sonra Kazakistan'a yerleşen **Karakalpak/Oralman** Kazakları tarafından Kazakistan'ı terk etmeleri, Ahıska Türklerinin vatani Kazakistan değil de Türkiye olduğu söylenilmeye başlanmıştır.

Karakalpak/Oralman Kazakları, Kazakistan'da farklı halkların yaşamasından rahatsız oldukları görülmektedir. Onların aslında "Kazakistan, bu halklarında vatanıdır" fikrini savunan Nazarbayev'e de karşı oldukları bilinmektedir.

Bu arada şu hususları da göz önünde bulundurmamız gerekir: Bugün Kazakistan'ın 16 milyonluk nüfusunun % 23'ünden fazlasını Ruslar oluşturmaktadır. Nedense bu etnik ayrımcılık pratikte Kazakistan'da yaşayan Ruslara yönelmemektedir. Genel anlayış budur. Kazakistan'ın Rusya ile sınırı olduğu kuzey bölgelerinde Rus nüfusu ağırlıktadır. Göçmen **Karakalpak/Oralman** Kazakları, Ruslara ses çıkaramamaktadır. Bunun iki sebebi olduğu düşünülmektedir: Birincisi, Ruslar, kendi haklarını savunabilmektedirler; ikincisi, Rusların arkasında Rusya var düşüncesidir.

2016 yılında Kazakistan'da durum böyledir. Bu durum karşısında Ahıska Türkleri için tek çıkış yolu görünüyor. O da er ya da geç patlak vereceği beklenen "ikinci Fergana Faciası" yaşanmadan Kazakistan'dan göç etmek. Ondandı sonrası Allah'a emanet...